

Δελτίο Τύπου

18 Ιανουαρίου 2021

**Οι προβλέψεις του υποδείγματος παραγόντων
για τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές του ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας**
Μονάδα Οικονομικών Προβλέψεων Υποδείγματος Παραγόντων

Σύμφωνα με τις προβλέψεις του υποδείγματος παραγόντων του Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ) για τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές του πραγματικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ), εκτιμάται ότι ο μέσος ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ για το δεύτερο εξάμηνο του 2020 και ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής για το σύνολο του 2020 θα διαμορφωθούν στο -12,8% και -9,9%, αντίστοιχα. Οι προβλέψεις αυτές ενσωματώνουν τα επίσημα δημοσιευμένα (προσωρινά) στοιχεία για το εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του 2020, καθώς και την εκτίμηση ρυθμού μεταβολής -14% για το τέταρτο τρίμηνο του έτους. Για το πρώτο εξάμηνο του 2021, ο προβλεπόμενος ρυθμός μεταβολής διαμορφώνεται στο -3,7%, στη βάση των ποσοστιαίων εκτιμώμενων μεταβολών -10,4% και 3% για το πρώτο και δεύτερο τρίμηνο του 2021, αντίστοιχα.

Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία για το τρίτο τρίμηνο του 2020, κατά το οποίο είχε αρθεί σημαντικός αριθμός περιοριστικών μέτρων, το ΑΕΠ συρρικνώθηκε κατά -11,7% (σε όρους αλυσωτών δεικτών όγκου), σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019. Τα εν λόγω στοιχεία και οι παρεχόμενες εκτιμήσεις σηματοδοτούν ότι οι συνθήκες ύφεσης που επικράτησαν στην ελληνική οικονομία το 2020 θα συνεχιστούν και στο πρώτο τρίμηνο του 2021, ενώ στο δεύτερο τρίμηνο του 2021 το ΑΕΠ της χώρας αναμένεται να εισέλθει σε πορεία ανάκαμψης. Τονίζεται ότι η συνέχιση της πανδημίας δυσχεραίνει κατά την τρέχουσα συγκυρία τη διεξαγωγή προβλέψεων για τη βραχυπρόθεσμη πορεία του ΑΕΠ, τόσο εξαιτίας της απορρέουσας πρωτοφανούς αβεβαιότητας, όσο και των συνεχών εναλλαγών μεταξύ περιόδων λήψης ευρέων έκτακτων περιοριστικών μέτρων και περιόδων τμηματικής και μερικής άρσης αυτών. Παράλληλα, παραμένει δύσκολη η ακριβής ποσοτικοποίηση των αντισταθμιστικών επιδράσεων των εκτεταμένων μέτρων αντιμετώπισης της πανδημίας και θωράκισης της οικονομίας.

Η προβλεπόμενη πορεία του πραγματικού ΑΕΠ για το 2020 και το πρώτο εξάμηνο του 2021 και, συνεπώς, οι συνολικές οικονομικές εξελίξεις στην Ελλάδα, μπορεί να εξελιχθούν σύμφωνα με ένα λιγότερο ή περισσότερο ευνοϊκό σενάριο από το εκτιμώμενο, σε εξάρτηση από τις επιδράσεις μιας σειράς σημαντικών και δυναμικών παραγόντων, αρκετοί εκ των οποίων συνδέονται άμεσα με την εξέλιξη της πανδημίας. Το σύνολο των εν λόγω παραγόντων θα καθορίσουν, μεταξύ άλλων, τη δυναμική της ζήτησης και της προσφοράς, την εξαγωγική επίδοση της Ελλάδας, τις επενδυτικές και αποταμιευτικές αποφάσεις των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, τα μεγέθη της απασχόλησης και της ανεργίας και κατ' επέκταση τα εισοδήματα, καθώς και τις χρηματοοικονομικές συνθήκες και τα δημοσιονομικά μεγέθη.

Πίνακας 1: Εκτιμώμενος ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ
(% ως προς την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους)

Τρίμηνα	2020	2021	
	Δ' τρίμηνο	Α' τρίμηνο	Β' τρίμηνο
Τριμηνιαίος ρυθμός μεταβολής	-13,98 [-14,43 , -13,52]	-10,44 [-11,40 , -9,47]	3,04 [1,56 , 4,55]
Μέσος ρυθμός μεταβολής α' εξαμήνου*	-	-3,70 [-4,92 , -2,46]	
Μέσος ρυθμός μεταβολής β' εξαμήνου**	-12,81 [-13,04 , -12,59]	-	
Μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής***	-9,85 [-9,98 , -9,74]	-	

Σημείωση: Οι τιμές στις αγκύλες δείχνουν το κάτω και άνω όριο του διαστήματος εμπιστοσύνης της πρόβλεψης στο επίπεδο 95%. * Δεν αναφέρεται για το 2020 εφόσον δεν ενσωματώνει πρόβλεψη. ** Ο μέσος ρυθμός μεταβολής β' εξαμήνου για το 2020 ενσωματώνει το επίσημα διαθέσιμο (προσωρινό) στοιχείο για το τρίτο τρίμηνο του 2020, σε εποχικά διορθωμένη βάση. *** Ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής ενσωματώνει τα επίσημα διαθέσιμα (προσωρινά) στοιχεία για τα τρία πρώτα τρίμηνα του 2020, σε εποχικά διορθωμένη βάση.

Αναλυτική παρουσίαση των προβλέψεων του ΚΕΠΕ

Το ΚΕΠΕ δημοσιοποιεί τις προβλέψεις για τις βραχυπρόθεσμες εξελίξεις του ρυθμού μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ. Οι προβλέψεις αυτές (Πίνακας 1)¹ προκύπτουν από την εφαρμογή ενός δυναμικού υποδείγματος παραγόντων (dynamic factor model)² και ενσωματώνουν στοιχεία για την οικονομική δραστηριότητα μέχρι και το τρίτο τρίμηνο του 2020. Η υποκείμενη βάση δεδομένων περιλαμβάνει 126 μεταβλητές³, οι οποίες καλύπτουν τις κύριες παραμέτρους της οικονομικής δραστηριότητας στη χώρα σε τριμηνιαία συχνότητα κατά τη χρονική περίοδο από τον Ιανουάριο του 2000 μέχρι και τον Σεπτέμβριο του 2020.

Σύμφωνα με τις οικονομετρικές εκτιμήσεις⁴ σε εποχικά διορθωμένη βάση, ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ για το σύνολο του 2020 και ο μέσος ρυθμός μεταβολής για το δεύτερο εξάμηνο του 2020 αναμένεται να διαμορφωθούν στο -9,9% και -12,8%, αντίστοιχα, σηματοδοτώντας τη βαθιά ύφεση που προκάλεσε και εξακολουθεί να προκαλεί η πανδημία του Covid-19. Επισημαίνεται ότι ο εκτιμώμενος μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής για το 2020 ενσωματώνει, από τη μία πλευρά, τα δημοσιευμένα (προσωρινά) στοιχεία για το εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του 2020,⁵ σύμφωνα με τα οποία το ΑΕΠ συρρικνώθηκε στο τρίτο τρίμηνο του έτους, σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019, κατά -11,7% (σε όρους αλυσωτών δεικτών όγκου), παρά την άρση σημαντικού αριθμού έκτακτων μέτρων περιορισμού και αναστολής της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας που είχαν εφαρμοστεί. Από την άλλη πλευρά, εμπεριέχει την εκτίμηση για αρνητικό ρυθμό μεταβολής -14% για το τέταρτο τρίμηνο του 2020, σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019. Οι βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις του σοκ της πανδημίας στην οικονομία αντανακλώνται και στην πρόβλεψη ρυθμού μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ -10,4% για το πρώτο τρίμηνο του 2021, σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2020. Αντιθέτως, στη βάση της παρούσας πρόβλεψης, η ελληνική οικονομία εκτιμάται ότι θα επιστρέψει σε θετικό ρυθμό μεταβολής ύψους 3% στο δεύτερο τρίμηνο του 2021. Εντούτοις, η δυσμενής πρόβλεψη για το πρώτο τρίμηνο είναι καθοριστική για τον ρυθμό μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ στο πρώτο εξάμηνο του 2021, ο οποίος εκτιμάται στο -3,7%.

Οι ως άνω προβλέψεις για το 2020 και το πρώτο εξάμηνο του 2021 συμβαδίζουν με την πρόσφατη πορεία των ενσωματωμένων στοιχείων και, πιο συγκεκριμένα, με την πρόσφατη εξέλιξη των βασικών συνιστωσών του ΑΕΠ, καθώς και ενός σημαντικού αριθμού οικονομικών μεταβλητών, όπως διακρίνεται από τις παρατηρήσεις σε μη εποχικά και ημερολογιακά διορθωμένη βάση, που αφορούν το τρίτο τρίμηνο του 2020, σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019.

¹ Η ημερομηνία διεξαγωγής της παρούσας πρόβλεψης είναι η 7η Ιανουαρίου 2021.

² Αναλυτική περιγραφή του δυναμικού υποδείγματος παραγόντων παρουσιάζεται στο Τεύχος 15 των *Οικονομικών Εξελίξεων* (Ιούνιος 2011, σσ. 20-22), https://www.kepe.gr/images/oikonomikes_ekselikseis/TEYXOS_15gr.pdf. Επισημαίνεται στο σημείο αυτό ότι το υπόδειγμα παραγόντων που εφαρμόζεται δεν ενσωματώνει την άμεση εκτίμηση των επιδράσεων των μέτρων πολιτικής (policy neutral), ούτε αποτελεί υπόδειγμα κατάλληλο για την απευθείας ανάλυση επιπτώσεων (impact analysis) μεγάλων διαταραχών στην οικονομία, όπως η πανδημία Covid-19, που δημιουργούν έκτακτες οικονομικές συνθήκες και οδηγούν σε ξαφνικές και ακραίες (εκτός πορείας σύμφωνα με την τάση) μεταβολές του ΑΕΠ. Αντ' αυτού, εμπεριέχει τις όποιες επιδράσεις εμμέσως, μέσω των ενσωματωμένων μεταβλητών, μέχρι και την πιο πρόσφατη περίοδο αναφοράς (τρίτο τρίμηνο του 2020).

³ Το δείγμα περιλαμβάνει μεταβλητές από τις κατηγορίες των πραγματικών και ονομαστικών μεγεθών, καθώς και μεταβλητές που αντανακλούν προσδοκίες και εκτιμήσεις. Η απαραίτητη για τις εκτιμήσεις εποχική διόρθωση των χρονολογικών σειρών πραγματοποιείται με τη χρήση του προγράμματος Demetra+, στη βάση του φίλτρου TRAMO/SEATS.

⁴ Υπενθυμίζεται ότι οι προβλέψεις διεξάγονται με τη χρήση μικρού αριθμού 'παραγόντων' (factors), που συνοψίζουν την πληροφόρηση ενός μεγάλου αριθμού ερμηνευτικών μεταβλητών, μέσω της διαδικασίας των κυρίων συνιστωσών (principal components), με σκοπό να ενσωματωθεί όσο το δυνατόν περισσότερη από τη μεταβλητότητα των υποκείμενων δεδομένων. Συνεπώς, στην τρέχουσα συγκυρία, η αξιολόγηση των παρεχόμενων προβλέψεων πρέπει να λαμβάνει υπόψη κατά πόσο αντανακλώνται όλες οι διακυμάνσεις της πραγματικής οικονομικής δραστηριότητας σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα, καθώς και την αυξημένη ετερογένεια που παρουσιάζει η δυναμική απόκριση των μεταβλητών, σε συνδυασμό με την ύπαρξη ακραίων τιμών (outliers). Παράλληλα, το υποκείμενο δείγμα, βασιζόμενο σε τριμηνιαία δεδομένα με υστέρηση ενός τριμήνου, δεν αντανακλά τις όποιες πολύ πρόσφατες ραγδαίες εξελίξεις σε ημερήσιο ή εβδομαδιαίο επίπεδο. Όλοι οι ως άνω περιορισμοί δύνανται να επιδρούν κατά την τρέχουσα συγκυρία στην προβλεπτική επίδοση του υποδείγματος παραγόντων.

⁵ Σύμφωνα με την πιο πρόσφατη ανακοίνωση της ΕΛΣΤΑΤ για τους Τριμηνιαίους Εθνικούς Λογαριασμούς, με ημερομηνία 4 Δεκεμβρίου 2020. Σημειώνεται ότι τα στοιχεία για το πρώτο και δεύτερο τρίμηνο του 2020 έχουν αναθεωρηθεί.

Πιο αναλυτικά, σημαντική πτώση κατέγραψαν οι εξαγωγές και εισαγωγές υπηρεσιών, ενώ καθοδικά κινήθηκαν και οι εισαγωγές αγαθών. Δυσμενείς εξελίξεις χαρακτήρισαν τον Γενικό Δείκτη Βιομηχανικής Παραγωγής και τον Γενικό Δείκτη Κύκλου Εργασιών στη Βιομηχανία (συνολική, εσωτερική και εξωτερική αγορά), καθώς και μια σειρά από τους συνδεδεμένους υποδείκτες. Και ο Γενικός Δείκτης Όγκου στο Λιανικό Εμπόριο σημείωσε κάμψη, προκαλούμενη από την πτωτική πορεία ορισμένων υποδεικτών, ενώ πτωτικές τάσεις χαρακτήρισαν, επίσης, το Χρηματιστήριο, την αγορά των ΙΧ και τον κύκλο εργασιών στο χονδρικό εμπόριο. Ιδιαίτερα δυσμενής σε όρους της καταγραφόμενης αρνητικής ποσοστιαίας μεταβολής υπήρξε η εξέλιξη των εισπράξεων από μεταφορές, αλλά κυρίως των ταξιδιωτικών εισπράξεων. Ο κατασκευαστικός κλάδος εξακολούθησε να πλήττεται από τις επιπτώσεις της πανδημίας και των συνδεδεμένων μέτρων που ελήφθησαν. Επιπροσθέτως, όπως αναμενόταν, επιδείνωση σημείωσαν οι προσδοκίες και εκτιμήσεις των συμμετεχόντων στην οικονομική δραστηριότητα για την πορεία της οικονομίας (αναφορικά με τη βιομηχανία, τις εξαγωγές και την πορεία σε επιμέρους κλάδους της οικονομίας), ενώ σημαντικά πτωτική υπήρξε και η πορεία των Δεικτών Οικονομικού Κλίματος για την Ελλάδα και για όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Παράλληλα, ανθεκτικότητα επέδειξαν ορισμένες από τις κύριες συνιστώσες του ΑΕΠ, με την ιδιωτική κατανάλωση και τις επενδύσεις συνολικά και σε όλες σχεδόν (με μια εξαίρεση) τις υποκατηγορίες να κινούνται ανοδικά στο τρίτο τρίμηνο του 2020, σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019. Αυξητικά κινήθηκαν και οι εξαγωγές αγαθών. Θετικές τάσεις, που συνολικά δεν επικράτησαν έναντι των αρνητικών, καταγράφηκαν σε μια σειρά επιμέρους υποδεικτών από τις κατηγορίες του Δείκτη Βιομηχανικής Παραγωγής, του Δείκτη Κύκλου Εργασιών στη Βιομηχανία και του Δείκτη Όγκου στο Λιανικό Εμπόριο. Βελτίωση σημειώθηκε όσον αφορά ορισμένους από τους υποκείμενους δείκτες ανταγωνιστικότητας, ενώ συνεχίστηκε η πτώση της διαφοράς των επιτοκίων (spread, μεταξύ ελληνικού και γερμανικού 10ετούς ομολόγου), σε σχέση τόσο με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019, όσο και με το προηγούμενο τρίμηνο του έτους.

Μεγάλη κρισιμότητα αποδίδεται στις εξελίξεις στην εγχώρια αγορά εργασίας, όπου το σύνολο των απασχολούμενων κατέγραψε πτώση στο τρίτο τρίμηνο του 2020, σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019 (όπως και ο αριθμός των απασχολούμενων στον δευτερογενή και κυρίως στον πρωτογενή τομέα, ενώ οριακή άνοδο σημείωσε ο αριθμός των απασχολούμενων στον τριτογενή τομέα). Αντίθετα, τα στοιχεία της ανεργίας από την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ σηματοδοτούν εξασθένηση της επίδρασης της πανδημίας στο τρίτο τρίμηνο του 2020, στη βάση της πτώσης (σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019) που υπήρξε εντονότερη για τους μακροχρόνια και τους νέους ανέργους. Εντούτοις, με ποσοστό ανεργίας της τάξεως του 16,2%, οι συνθήκες στην αγορά εργασίας παρέμειναν δύσκολες, ενώ η κανονική λειτουργία της αγοράς επηρεάστηκε από τους ειδικούς κανόνες λειτουργίας των επιχειρήσεων.⁶

Η προβλεπόμενη πορεία του πραγματικού ΑΕΠ για το 2020 και το πρώτο εξάμηνο του 2021 και, συνεπώς, οι συνολικές οικονομικές εξελίξεις στην Ελλάδα, μπορεί να εξελιχθούν σύμφωνα με ένα περισσότερο ή λιγότερο ευνοϊκό σενάριο από το εκτιμώμενο, σε εξάρτηση από τις επιδράσεις μιας σειράς σημαντικών και δυναμικών παραγόντων που συνδέονται με την πανδημία (π.χ. εμβολιασμοί, έκτακτα αντισταθμιστικά μέτρα και μέτρα στήριξης σε εγχώριο και ευρωπαϊκό επίπεδο, επιπτώσεις δεύτερου κύματος και πιθανό τρίτο κύμα πανδημίας, περιβάλλον αβεβαιότητας) και ενός αριθμού άλλων που δεν είναι άμεσα συνυφασμένοι με την πανδημία (π.χ. απαρέγκλιτη εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, εξισορρόπηση καιρίων μεγεθών της οικονομίας, γεωπολιτικοί κίνδυνοι). Το σύνολο των εν λόγω παραγόντων θα καθορίσουν, μεταξύ άλλων, τη δυναμική της ζήτησης και της προσφοράς, την εξαγωγική επίδοση της Ελλάδας, τις επενδυτικές και αποταμιευτικές αποφάσεις των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, τα μεγέθη της απασχόλησης και της ανεργίας και κατ' επέκταση τα εισοδήματα, καθώς και τις χρηματοοικονομικές συνθήκες και τα δημοσιονομικά μεγέθη.

⁶ Για τις σχετικές επισημάνσεις, βλέπε το Δελτίο Τύπου της ΕΛΣΤΑΤ για την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού του τρίτου τριμήνου 2020, με ημερομηνία 17 Δεκεμβρίου 2020.

